

Granskning av Akademi för Ledarskap och Teologi för Örebro teologiska högskolas ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi

Uppdraget

Akademi för Ledarskap och Teologi för Örebro teologiska högskola har den 15 mars 2018 ansökt hos Universitetskanslersämbetet (UKÄ)/regeringen om tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi. Vi, rektor Owe Kennerberg, Enskilda Högskolan Stockholm, och professor emeritus Håkan Ulfgard, Linköpings universitet, har fått i uppdrag av UKÄ att granska ansökan.

Bedömning

Vår bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen samt utifrån de krav som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om tillstånd att utfärda examen*. Uppdraget ligger inom ramen för det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning (*Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning*). *Redovisning av ett regeringsuppdrag*, Rapport 2016:15). Underlag för bedömningen har varit Akademi för Ledarskap och Teologi för Örebro teologiska högskolas ansökan om examenstillstånd samt intervjuer som genomfördes den 21 september 2018. Vid detta tillfälle genomfördes gruppvisa samtal med högskolans ledning, studenter och lärare. Vår bedömning redovisas i bilaga 1. Bedömningen sammanfattas i ett samlat omdöme med motivering.

Bedömargruppens preliminära yttrande har skickats till lärosätet på delning, för att påpeka eventuella sakfel. Delningstiden var tre veckor. Det svar som lärosätet inkom med framgår av bilaga 2. Vi har tagit del av lärosätets svar, och i de fall där vi gjort bedömningen att det varit relevant har ändringar gjorts i yttrandet.

De sakkunnigas rekommendation

De sakkunnigas bedömning är att Akademi för Ledarskap och Teologi för Örebro teologiska högskola efter genomförda kompletteringar har de förutsättningar som krävs för att ge en examen på masternivå och att utbildningen uppfyller kraven i högskolelagen och de examensmål som anges i högskoleförordningen.

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att UKÄ bör föreslå regeringen att ge Akademi för Ledarskap och Teologi för Örebro teologiska högskola tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi.

Owe Kennerberg

Håkan Ulfgard

Bilaga 1

De sakkunnigas motiveringar

Lärosäte

Lärosäte	Examenstillstånd	ID-nr
Akademi för Ledarskap och Teologi för Örebro teologiska högskola	Teologi - master	A-2018-04-4461
<p>Aspektområde: Miljö, resurser och område Aspekt: Huvudområdet Omdöme: Tillfredsställande Motivering: Angiven examen är reglerad och ryms inom examensordningen.</p> <p>Akademi för Ledarskap och Teologi för Örebro teologiska högskola (ÖTH) ansöker om tillstånd att utfärda masterexamen på avancerad nivå inom området teologi, med två huvudområden (i ansökan även kallade inriktningar), dels bibelvetenskap, dels historisk-systematisk teologi. Angiven examen är reglerad och ryms inom examensordningen. Samtidigt ansöks om tillstånd att utfärda magisterexamen med samma huvudområden som en möjlig etappavgång inom ovan nämnda masterexamen.</p> <p><i>Området är definierat i relation till den vetenskapliga grunden. Utbildningens innehåll inklusive eventuella inriktningar har rimlig omfattning och avgränsning i förhållande till området.</i></p> <p>Profileringen på avancerad nivå mot de båda huvudområdena historisk-systematisk teologi respektive bibelvetenskap inom området teologi utgör en påbyggnad på grundutbildningen vid ÖTH, där kurser som ryms inom dessa huvudområden utgör en viktig del av studierna, och där man har sin starkaste lärarkompetens. Den historisk-systematiska profileringen på avancerad nivå förbereds därvid av kurser som ingår i inriktningen "tro och kyrka", vilken vid ÖTH fungerar som en samlingsrubrik för etablerade akademiska ämnesområden som tros- och livsåskådningsvetenskap och kyrko- och missionsstudier. I huvudområdet bibelvetenskap kan de studerande välja en specialisering mot endera Gamla eller Nya testamentets exegetik.</p> <p>De båda huvudområdena är väl definierade såväl nationellt som internationellt utifrån de etablerade forskarutbildningsämnen som ingår däri, och båda ryms naturligt inom den vidare områdesbenämningen "teologi". Ofta används synonymt benämningen "religionsvetenskap", men det kan vara motiverat att upprätthålla distinktionen mellan de båda begreppen. Om Örebro universitet startar ämneslärarutbildning i religionsvetenskap, vilket nämns i ansökan och närmare diskuterades vid intervjun, kan det bli aktuellt med ett samarbete med ÖTH, vilket skulle göra det aktuellt för högskolan att även ansöka om examensrätt för utbildning på avancerad nivå inom området religionsvetenskap.</p> <p><i>I ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examen får utfärdas.</i></p> <p>I ett nationellt perspektiv är det motiverat att ännu en högskola med konfessionell bakgrund i tillägg till högskole- och kandidatexamen också har ambitionen att kunna erbjuda akademisk utbildning på avancerad nivå, med en inriktning som svarar mot såväl lärosätets profil som dess studenters och</p>		

avnämares intresse (jfr Enskilda högskolan Stockholm/f.d. Teologiska högskolan Stockholm och Johannelunds teologiska högskola). Vid intervjun gjordes det således tydligt att ÖTH genom valet av historisk-systematisk teologi som ett av huvudområdena för ansökan markerar en ämnesmässig profilering utifrån högskolans historiska och teologiska bakgrund i den frikyrkliga traditionen, något som också avspeglas i den historisk-systematiska forskning man bedriver. På liknande sätt kan profileringen mot bibelvetenskap ses mot bakgrund av den frikyrkliga traditionens starka fokus på frågor kring Bibeln och dess uttolkning.

Sammanfattande bedömning: Aspekten huvudområdet är tillfredsställande.

Aspektområde: Miljö, resurser och område

Aspekt: Personal (Lärarkompetens och lärarkapacitet)

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Antalet lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens omfattning, innehåll, storlek och genomförande.*

Av ansökan framgår att det finns lärarkompetens för området teologi och att denna karaktäriseras av stabilitet och långsiktighet. Teologi är ett brett ämne med inslag av till exempel bibelvetenskap, dogmatik, ecklesiologi, etik, filosofi, homiletik, kyrkohistoria, missionsvetenskap, religionshistoria, religionspedagogik, religionspsykologi och religionssociologi. Inget svenskt lärosäte kan ensamt sägas täcka in hela teologiämnets bredd från grund- till forskarutbildning. Högskolan listar sjutton lärare i ansökan. Av dessa är fjorton disputerade, varav en anställd som professor, en har professorskompetens, och två är docenter. Vid intervjun framkommer att en av de redovisade lektorerna (rektor) inte kommer att ha någon undervisning.

Lärarna har kompetens som är relevant för den masterutbildning man planerar för med inriktning bibelvetenskap. Inom bibelvetenskap redovisas sex disputerade lärare, samtliga tillsvidareanställda, varav en professor, en professorskompetent och en docent. Inom historisk-systematisk teologi listas fem disputerade tillsvidareanställda lektorer som planeras delta i magisterutbildningen. Av dessa är endast en docent, och dessutom närmar sig denne pensionsåldern. Till detta kommer två disputerade som är visstidsanställda eller timlärare, plus två tillsvidareanställda doktorander. I ansökan anges att tre lärare inom historisk-systematisk teologi genomgår docentmeritering, men av intervjuerna framgår att ingen har lämnat in docentansökan. För att uppfylla kraven på lärarkompetens inom historisk-systematisk teologi behövs minst två docenter med vardera minimum halvtids tillsvidareanställning. För att säkerställa lärarkompetensen inom historisk-systematisk teologi anser vi att ledningen för utbildningen måste visa att en av de tillsvidareanställda lektorerna har lämnat in en fullgod ansökan om att bli docent, eller någon annan lärare med docentkompetens inom området anställs på minst femtio procent tills någon av de nuvarande lektorerna uppnått docentkompetens.

Problematiskt är att alla de tillsvidareanställda disputerade lärarna är män. Inom bibelvetenskapen kan det sägas vara ett nationellt problem, men knappast inom historisk-systematisk teologi där det finns ett flertal kvinnliga professorer, docenter och lektorer. I ansökan anges att man numera målinriktat arbetar för att på lång sikt säkerställa en mer jämställd lärarförsörjning. I intervjun gav man uttryck för att man var medveten om situationen och behovet av förändring. Vi vill understryka vikten av att ÖTH målmedvetet planerar för att förbättra den nu anmärkningsvärt sneda könsfördelningen inom kollegiet. Det är också angeläget att högskolan framöver i högre utsträckning utannonserar sina lärartjänster, vilket intervjuerna gav besked om hittills har skett mycket sällan.

Lärarnas pedagogiska kompetens garanteras av att ÖTH i samverkan med Örebro universitet genomfört en pedagogisk kompetenshöjning där samtliga lektorer har genomgått högskolepedagogiskt grundutbildning. Därutöver genomförs regelbundet pedagogiska seminarier med olika temata. ÖTH-personal har även genomgått handledarutbildning och ledarutbildning vid Örebro universitet.

I och med statliga forskningsanslag från och med 2018 och, som framgick av intervjuerna, ett nytt avtal i och med förändring av högskolans huvudmän, har högskolans lektorer garanterats minst tjugo procent forskning i tjänsten. Man arbetar också för att genom en forskningsstiftelse kunna ytterligare utöka lärarnas forskningsdel i tjänsten.

Vi konstaterar att lärarna har pedagogiska och akademiska kompetenser för att undervisa, handleda och examinera på masternivå. Men en kritisk situation vad gäller lärarkapaciteten finns inom historisk-systematisk teologi med endast en docent, som närmar sig pensionsåldern.

I kompletterande material som inkom den 4 december i samband med att lärosätet gav sitt delningssvar har lärosätet också redovisat ett antal åtgärder som relaterar till de av bedömargruppen påtalade förbättringsområdena. Åtgärderna innefattar att ÖTH från och med 2019-02-01 tillsvidareanställt ytterligare en lärare med docentkompetens inom det historisk-systematiska teologiska ämnesområdet på femtio procent och vi finner att ÖTH kommer att ha den lärarkompetens och lärarkapacitet som krävs även för masternivå.

Bedömargruppen anser utifrån bedömning av de kompletterande åtgärderna att aspekten personal nu är tillfredsställande.

Sammanfattande bedömning: Aspekten lärarkompetens och lärarkapacitet är tillfredsställande.

Aspektområde: Miljö, resurser och område

Aspekt: Utbildningsmiljön

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Det finns en relevant vetenskaplig och professionsinriktad miljö och studenterna tar aktiv del i högskolans forsknings- och forskarutbildningsmiljö.*

För den skisserade utbildningen inom de båda huvudområden som ansökan avser – bibelvetenskap och historisk-systematisk teologi – finns en tydlig forskningsanknytning inom utbildningsmiljön i stort. De lärare som planeras svara för den absoluta merparten av undervisningen är själva aktiva forskare, vilket visas av publikationslistor och även framgått vid intervjutillfället. Flera av dem är sedan länge väl etablerade i internationella forskningssammanhang, och har även egen erfarenhet av undervisning/handledning på avancerad nivå och inom forskarutbildning vid andra lärosäten både i Sverige och i andra länder. Högre seminarier, i vilka de studerande på den planerade utbildningen på avancerad nivå förväntas delta (inte bara vid framläggningen av examensarbeten) och där både ÖTH:s egna lärare och inbjudna forskare medverkar, är sedan länge inrättade i de båda huvudområdena.

Även för distans- och deltidstuderande erbjuder ÖTH:s planerade utbildning en träning i ett forskande förhållningssätt tillsammans med deltagande i ett forskande sammanhang. Den planerade

utbildningens uppläggning, som kombinerar distansstudier, enskild vägledning och campusförlagda undervisningsdagar, möjliggör en forskningsanknytning av studierna även för dem som i huvudsak befinner sig på andra orter. Via ÖTH:s fem regionala lärcentra med sin videokonferensutrustning, men också via den egna datorn, kan sådana studerande bevista högre seminarier och andra inslag i utbildningen. Även i övrigt visar ÖTH:s satsning på digitala resurser, t.ex. för litteratursökning och litteraturbearbetning, ambitionen att stödja den vetenskapliga kvaliteten också i de distansstuderandes utbildning.

Det finns en forskningsmiljö vid högskolan, där det bedrivs forskarutbildning.

Examensrätt för forskarutbildning inom det sökta området saknas vid ÖTH. Masterutbildningen ges inte i nära anknytning till utbildning på forskarnivå i relevanta ämnen. I forskningsmiljön vid ÖTH ingår dock flera master- och forskarstuderande som är inskrivna vid andra lärosäten, men som ursprungligen studerat vid ÖTH och som nu bereds arbetsplats där. Nationella och internationella seminarier och konferenser, anordnade just inom de teologiska huvudområden som ansökan avser, liksom också medverkan i nationella och internationella forsknings- och bokprojekt, är ytterligare uttryck för en medveten satsning på forskningsanknytningen av verksamheten vid ÖTH. Ett samarbete med två norska lärosäten (Ansgar Teologisk Høgskole som huvudansvarig utbildningsanordnare tillsammans med Høyskolen for Ledelse og Teologi) har dessutom gett erfarenhet av att genomföra utbildning på avancerad nivå (master i praktisk teologi). Till utbildningsmiljöns styrka vid ÖTH hör också dess fysiska närhet till den akademiska miljön vid Örebro universitet. Av ansökan framgår en fruktbar samverkan och samexistens, både formellt (lärarpersonal, kurser, konferenser, bibliotek) och informellt (ett mångvetenskapligt akademiskt och intellektuellt sammanhang för såväl lärare som studerande). Allt detta sammantaget gör att vi anser att det finns skäl att inte tolka bedömningsgrunden att det skall finnas en forskningsmiljö vid högskolan, där det bedrivs forskarutbildning, alltför snävt. Det finns en levande och dynamisk forsknings- och forskarutbildningsmiljö vid ÖTH, i vilken blivande masterstuderande kommer att delta.

Utbildningens innehåll och utformning ger studenterna tillräckliga förkunskaper för att kunna söka till utbildning på forskarnivå.

Innehållet i och utformningen av den planerade utbildningen på avancerad nivå säkerställer att de studerande får tillräckliga förkunskaper för att söka sig vidare till andra lärosäten där forskarutbildning i de aktuella ämnena bedrivs. Förutsättningarna för den ansökta utbildningens forskningsanknytning i form av kvalificerad ämnesspecifik undervisning och handledning av masteruppsatser kan anses vara säkerställda.

Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Den planerade utbildningen på avancerad nivå är även tydligt relaterad till det omgivande samhället, vilket också framhävs i ansökan. Både med hänsyn till ÖTH:s speciella bakgrund i frikyrko-Sverige och till samhällsförändringarna i stort (inte minst migrationsfrågor på senare år) framstår den sökta examensrätten för utbildning i teologi på avancerad nivå som högst motiverad. Särskilt kan nämnas det verksamhetsråd som inrättats för dialogen med utbildningens avnämare och det civila samhället. Den teologiska reflektion som studiet på avancerad nivå i de båda aktuella huvudområdena ger upphov till kan därigenom få tillfälle att visa sin arbetslivsanknytning och relevans för samhället i stort (och inte bara i ett inomvetenskapligt och/eller kyrkligt sammanhang).

I denna del av vår granskning, där den akademiska miljön kring den sökta utbildningen står i fokus, vill vi dock särskilt kommentera två samarbeten med andra lärosäten, som i båda ansökningarna och i båda de aktuella huvudområdena framstår som betydelsefulla för utbildningen på avancerad nivå, och detta i synnerhet vad gäller masterexamen. Det rör sig om en samplanering och ett samarrangemang av kurser i teologi på avancerad nivå med Ansgar Teologisk Høgskole och med Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion vid Göteborgs universitet. Med Göteborgsinstitutionen finns en avsiktsförklaring som specificerar i vilken utsträckning och inom vilka områden en samverkan planeras. Allmänt nämns kursutveckling på masternivå samt lärar- och studentmobilitet, allt med sikte på kvalitetssäkring; mera specifikt handlar det framför allt om att studenter från ÖTH skall få möjlighet att läsa fördjupningskurser i systematisk teologi och i Nya testamentets exegetik (varför inte även i Gamla testamentets exegetik?) upp till 30 högskolepoäng vid Göteborgsinstitutionen, och därtill skall det bli möjligt med lärarutbyten vid handledning och examination av examensarbeten. Med det norska lärosätet finns ett pågående Erasmusavtal om lärar- och studentutbyte; ett avtal som enligt vad som framkom vid intervjun är avsett att förlängas under överskådlig tid. Konkret handlar det om kurser på avancerad nivå vid den norska högskolan som skall kunna läsas av ÖTH-studenter för att ingå i de examina man nu ansöker om att få utfärda, både inom ramen för obligatoriska kurser och för de valfria kurserna. Detta redan existerande norska samarbete visar sig också i att en ÖTH-lärare, Tommy Wasserman, är tillsvidareanställd på deltid som professor II vid Ansgar Teologisk Høgskole, liksom att studenter från ÖTH kan genomgå en masterutbildning i praktisk teologi för vilken det norska lärosätet är huvudansvarigt och i vars styrgrupp representanter från ÖTH ingår.

Båda dessa former av samarbeten visar tydligt på ÖTH:s ambitioner att samverka nationellt och internationellt i syfte att skapa en utbildningsmiljö med god kvalitet för kommande studenter på avancerad nivå. Ur formell synpunkt torde dock ett Erasmusavtal och en avsiktsförklaring med ett annat lärosäte ha ett begränsat värde i prövningen av examensrätt: En avsiktsförklaring är inget juridiskt bindande dokument men skulle enligt vårt förmenande ha större tyngd om det vore förankrat och undertecknat på högre nivå inom Göteborgs universitet än vad som nu är fallet, och ett Erasmusavtal är till sin natur inte den slags formella dokument som en utbildningsplan och studiegång för ett master-/magisterprogram kan vila på.

I utbildningsplanen/studiegången med inriktning mot historisk-systematisk teologi anges några kurser på avancerad nivå som utformats i samverkan med resp. delvis skall samundervisas med andra lärosäten. Men frågan vi som sakkunniga bedömare ställt oss är om ett dessa samarbeten (Erasmusavtal med Ansgar-högskolan i Norge och en avsiktsförklaring med Göteborgs universitet) räcker för att det skall anses säkerställt att dessa kurser verkligen kommer att kunna erbjudas för att ingå i den planerade masterutbildningen. Vid intervjun diskuterades denna problematik, varvid det emellertid klargjordes från ÖTH:s sida att det finns tillräcklig lärarkompetens för att på egen hand kunna ge alla de kurser – såväl obligatoriska som valfria i enlighet med utbildningsplanen – på såväl magister- som masternivå inom de båda huvudområdena.

Sammanfattande bedömning: Aspekten utbildningsmiljön är tillfredsställande.

Aspektområde: Miljö, resurser och område

Aspekt: Resurser

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Det finns tillgång till en stabil och ändamålsenlig infrastruktur. De tillgängliga resurserna utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten.*

ÖTH:s lokaler och infrastruktur i övrigt svarar väl mot vad som behövs för att bedriva utbildning på avancerad nivå inom de aktuella huvudområdena. Arbetsrum finns för skolans lärare och forskare, liksom för de doktorander och masterstuderande som redan nu har sina arbetsplatser vid ÖTH – och fler sådana arbetsplatser för studerande på avancerad nivå kan ordnas, enligt ansökan. För undervisningen finns lokaler som även ger möjlighet till videokonferenser, så att distansstuderande både via sina egna datorer och via ÖTH:s fem regionala lärcentra kan delta i undervisning, seminarier, konferenser etc.

Generellt har ÖTH stor erfarenhet av att utnyttja nutidens stora utbud av digitala resurser för högre utbildning och forskning. Sedan länge har man bedrivit internetbaserad distansundervisning (lärlplattformen *itslearning* används f.n.), vilket säkrar att det finns väl utvecklade rutiner för kommunikation mellan lärare och studenter, liksom för genomförandet av undervisning och examination.

ÖTH har ett bibliotek som omfattar cirka 66 000 volymer och har en betydande årlig nyanskaffning. Beståndet rymmer även ett betydande antal teologiska tidskrifter i pappersformat, varjämte kommer digital tillgång via databaser som ATLA Religion och ProQuest (den senare med cirka 260 tidskrifter, varav de flesta i fulltext). Särskilt bibelvetenskap och systematisk teologi är starkt företrädda i bibliotekets samlade resurser.

Till detta kommer ÖTH:s belägenhet alldeles intill Örebro universitet, vilket är positivt för såväl studerande som lärare och forskare, både med tanke på tillgången till universitetsbiblioteket (lånekort där ger tillgång till såväl fysiska som digitala resurser) liksom till universitetets akademiska campusmiljö med dess utbud av kurser, seminarier, konferenser etc. Vi ser detta som exempel på att de tillgängliga resurserna utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten vid ÖTH.

Sammanfattande bedömning: Aspekten resurser är tillfredsställande.

Sammanvägd bedömning av aspektområdet miljö, resurser och område

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: Bilden som framträder i ansökan av verksamheten vid ÖTH visar på en dynamisk utbildnings- och forskningsmiljö. Den teologiska utbildning och forskning som man redan nu bedriver vilar på vetenskaplig grund. Utifrån en bakgrund i svensk frikyrkorörelse har man under de senaste decennierna blivit en väl etablerad anordnare av akademisk utbildning på grundnivå i teologi. Utbildningens forskningsanknytning framstår också som betryggande utifrån ansökan och dess bilagor. Ifråga om infrastruktur (lokaler, bibliotek, digitala resurser för utbildningen) är läget klart tillfredsställande.

Med en viktig reservation (se nedan) konstaterar vi att det i lärarkollegiet finns pedagogiska och akademiska kompetenser för att undervisa, handleda och examinera på masternivå. Dock är det problematiskt att alla de tillsvidareanställda disputerade lärarna är män. Vi vill understryka vikten av att ÖTH målmedvetet planerar för att förbättra den nu anmärkningsvärt sneda könsfördelningen inom lärarkollegiet.

Datum
2019-01-05Reg.nr
42-00216-18

Inom huvudområdet bibelvetenskap har lärarna den erforderliga kompetensen för den masterutbildning man planerar. Men när det gäller lärarkompetensen inom huvudområdet historisk-systematisk teologi är endast en docent av de fem disputerade tillsvidareanställda lektorerna som planeras delta i masterutbildningen, och denne docent närmar sig dessutom pensionsåldern. För att uppfylla kraven på lärarkompetens inom historisk-systematisk teologi behövs minst två docenter med vardera minimum halvtids tillsvidareanställning.

För att säkerställa lärarkompetensen inom historisk-systematisk teologi anser vi att ledningen för utbildningen först måste visa att en av de tillsvidareanställda lektorerna har lämnat in en fullgod ansökan om att bli docent, eller att någon annan lärare med docentkompetens inom området anställs på minst femtio procent tills någon av de nuvarande lektorerna uppnått docentkompetens.

I kompletterande material som inkom den 4 december i samband med att lärosätet gav sitt delningssvar har lärosätet också redovisat ett antal åtgärder som relaterar till de av bedömargruppen påtalade förbättringsområdena.

Bedömargruppen anser utifrån bedömning av de kompletterande åtgärderna att aspektområdet miljö, resurser och område är tillfredsställande.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Styrdokument (utbildningsplan och kursplaner)****Omdöme:** Tillfredsställande**Motivering:** *Det finns utbildningsplan och kursplaner för hela utbildningen.*

I ansökans bilagor redovisas utbildningsplan och kursplaner för masterutbildning som i mångt och mycket klargör utbildningens innehåll, utformning och behörighetskrav. Kurserna består som regel av föreläsningar, litteraturstudier och seminarieövningar. Litteratur och övrig nödvändig information framgår av kursbeskrivningarna. Utbildningsprogrammet är utformat så att det tillhandahåller relevanta kurser inklusive metodkurs och självständigt examensarbete. Programmet uppfyller genom upplägg och innehåll kraven på både breddning och fördjupning i förhållande till utbildning på grundnivå, och det finns potential för studenterna att uppnå examensmålen för utbildningen.

Det finns dock en viss oklarhet vad gäller nivåklassificeringen av kurserna. Det gäller både vissa kursplaner och bilaga 4 *Riktlinjer för nivåklassificering av kurser vid Örebro teologiska högskola*. De nationella examensmålen progression från magister- till masternivå, återspeglas inte i bilaga 4, och inte heller tydligt i alla kursplaner. För mastersexamen sätts målen högre under rubrikerna "Kunskap och förståelse" och "Färdighet och förmåga" (de är däremot identiska under rubriken "Värderingsförmåga och förhållningssätt"). Denna skillnad motiverar varför två examensrättsansökningar måste göras även om den tänkta utbildningen fram till masterexamen skall ha magisterexamen som möjlig etappavgång. Det förefaller dock som att ÖTH inte fullt ut beaktat vad detta innebär, vilket märks i ansökningshandlingarna, framför allt i några av bilagorna. I bilaga 4 "Riktlinjer för nivåklassificering av kurser vid Örebro teologiska högskola" redovisas inte på något sätt hur den generella examensordningens skillnad i målformuleringar för magister- resp. masterexamen motsvaras av någon progression inom kurserna på avancerad nivå. Och att det varit masterexamensrätten som utgjort den primära ambitionen hos ÖTH visas av att bilaga 8 "Progression relaterat till examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter och examination" är identisk i de båda

ansökningarna och enbart fokuserar på vad som gäller för masterexamen (den vänstra kolumnens redovisning av generella examensmål som skall uppfyllas nämner bara masterexamen). Av intervjuerna framgick att högskolan i ett sent skede blev varse att man skulle lämna in separata ansökningar om tillstånd att utfärda magister- respektive masterexamen, vilket kan förklara denna otydlighet. Men utifrån vad som framkom vid intervjuerna bedömer vi att all erforderlig kompetens finns för åtgärda denna otydlighet.

Vi vill också lyfta frågan om det stora antalet lärandemål i kursbeskrivningarna. Ingen kurs har mindre än sex lärandemål, vilket också gäller en kurs på endast 5 högskolepoäng. Mot bakgrund av att de nationella målen är preciserade i nio delmål, blir frågan om det kan anses rimligt att till exempel ha elva lärandemål i uppsatskursen. Trots det stora antalet lärandemål i kurserna finns det ett par examensmål som inte återfinns bland lärandemålen i någon kurs: *visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling, samt visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera sina slutsatser...* Vår bedömning är därmed att kravet att uppnå utbildningsprogrammets examensmål efter avslutad examen inte är uppfyllt. Vår bedömning är också att kraven att uppnå examensmålen skulle bli tydligare om kursplanerna belastades med ett mindre antal lärandemål. Det skulle också förtydliga att det är kurserna tillsammans som ska garantera att examensmålen för programmet uppfylls.

Kurserna BV 401 resp. 411 kan enligt utbildningsplanen bytas ut mot kurser i Gamla testamentets respektive Nya testamentet grundspråk, dvs kurser om 10 hp på grundnivå. Detta gör det möjligt för en studerande, som i sina grundstudier bara läst språkliga kurser i ett av de båda bibelvetenskapliga ämnena, att inom ramen för studierna på avancerad nivå komplettera med det andra språket. Det är bra att man erbjuder möjligheten till kompletterande språkstudier, men det är beklagligt att studiegången fram till masterexamen med bibelvetenskap som huvudområde inte tydligare anger att en sådan grundkurs i det andra språket kan följas upp av någon textkurs (inom utrymmet för de valfria kurserna) där de nyvunna språkkunskaperna befästs och fördjupas. Att enbart läsa en grundkurs i ett nytt bibliskt språk utan att därefter tillämpa språkkunskaperna i fortsatta språkliga exegetiska kurser är närmast en bortkastad möda – och innebär knappast någon fördjupning av det slag som studier på avancerad nivå i bibelvetenskap skall utgöra.

I kompletterande material som inkom den 4 december i samband med att lärosätet gav sitt delningssvar har lärosätet också redovisat ett antal åtgärder som relaterar till de av bedömargruppen påtalade förbättringsområdena. Åtgärderna innefattar att ÖTH skrivit fram tydliga skillnader i målformuleringarna för magister- respektive masterexamen och de tidigare påpekade bristerna är således åtgärdade. I det inkomna kompletterande materialet finns även alla de nationella examensmålen tydligare representerade i kursernas lärandemål.

Fortfarande skulle med fördel vissa lärandemål kunna skärpas för att tydligare återspegla den avancerade nivån. T ex i magisterkursen Psaltaren och Dödahavsrollarna i modern bibelforskning (BV402), skulle lärandemålet "visa förmåga att tillämpa vetenskapliga metoder på Dödahavsrollarna i relation till..." kunna formuleras "visa fördjupad förmåga att tillämpa vetenskapliga metoder på Dödahavsrollarna i relation till...". Masterkursernas lärandemål skulle i några fall kunna skärpas för att t ex bättre fånga examensmålet "visa förmåga att kritiskt och *systematiskt* integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera *komplexa* företeelser, frågeställningar och situationer..." (vår kursiv). Men som helhet finns nu en mycket tydligare progression, dels i jämförelse med examensmålen på

grundnivå, dels i jämförelse mellan kurser på magister-, respektive på masternivå.

Bedömargruppen anser utifrån bedömning av de kompletterande åtgärderna att aspekten styrdokument nu är tillfredsställande.

Sammanfattande bedömning: Aspekten styrdokument är tillfredsställande.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Aspekt: Säkring av examensmålen

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Genom utbildningens utformning, genomförande och examination säkerställs att studenterna uppnått målen i examensordningen när examen utfärdas.*

Vår allmänna bedömning är att beskrivningen av den planerade utbildningens utformning, genomförande och examination visar att de studerande kan uppnå de flesta examensmålen för masterexamen. Det redogörs för en tydlig variation i lärandeaktiviteter och examination och hur detta ger ett uttryck för progressionen inom utbildningen. Beträffande lärandemålen noterar vi det gynnsamma i att den för de båda huvudområdena gemensamma tematiska kursen AA402 ger studenterna tillfälle till att möta ett annat perspektiv på det egna ämnet, något som också kan innebära såväl en teologisk breddning som en fördjupning.

Men ifråga om examensmålen har vi som ovan nämnts noterat en problematik i ÖTH:s parallellt inlämnade ansökningar om att få utfärda både magister- och masterexamen. I linje härmed är inte heller examensmålen i flera av de bifogade kursplanerna formulerade på olika sätt beroende på om kursen skall ingå i magister- eller masterexamen (bilaga 3, dock med undantag för nivåspecifika teori- och metodkurser samt uppsatskurserna).

Problemet kring implementeringen av de båda examinas olika målformuleringar påpekades vid intervjun, t.ex. hur konkreta fall där samma kurs kan läsas av studenter som har olika examensmål och/eller befinner sig på olika stadier av den avancerade nivån (BV401 och BV411) skall hanteras. Progression i studierna på den avancerade nivån handlar ju inte om en kumulativ process, där de högre målen för masterexamen kan anses bli uppfyllda efterhand som kurs läggs till kurs.

Den problematik som påtalas här rör dock egentligen examensmålen för magisterexamen, då det är de specifika villkoren på denna nivå som förefaller att inte tillräckligt ha beaktats i ansökan. Vad gäller mastersnivån bortfaller dessa kritiska synpunkter, och här får ansökans beskrivning av hur de examensmål som tas upp skall säkras anses vara tillfyllest. Dock anser vi att eftersom ett par examensmål inte återfinns bland lärandemålen i någon kurs (*visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling, samt visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera sina slutsatser...*) så bör ansökan kompletteras med en beskrivning av hur dessa examensmål säkras.

I kompletterande material som inkom den 4 december i samband med att lärosätet gav sitt delningssvar har lärosätet också redovisat ett antal åtgärder som relaterar till de av bedömargruppen påtalade förbättringsområdena. Åtgärderna innefattar att ÖTH skrivit fram tydliga skillnader i målformuleringarna för magister- respektive masterexamen och de tidigare påpekade bristerna är således åtgärdade. I det inkomna kompletterande materialet finns även alla de nationella

Datum
2019-01-05Reg.nr
42-00216-18

examensmålen tydligare representerade i kursernas lärandemål.

Bedömargruppen anser utifrån bedömning av de kompletterande åtgärderna att aspekten säkring av examensmål nu är tillfredsställande.

Sammanfattande bedömning: Aspekten säkring av examensmålen är tillfredsställande.

Sammanvägd bedömning av aspektområdet utformning, genomförande och resultat**Omdöme:** Tillfredsställande

Motivering: I ansökans bilagor redovisas utbildningsplan och kursplaner för masterutbildning som klargör utbildningens innehåll, utformning och behörighetskrav. Programmet uppfyller genom upplägg och innehåll kraven på både breddning och fördjupning i förhållande till utbildning på grundnivå, och det finns potential för studenterna att uppnå examensmålen för utbildningen. Men det finns en oklarhet vad gäller nivåklassificeringen av kurserna. De nationella examensmålen progression från magister- till masternivå, återspeglas inte i ansökan och dess bilagor, och inte heller tydligt i alla kursplaner. Av intervjuerna framgick att högskolan i ett sent skede blev varse att man skulle lämna in en separat ansökan om tillstånd att utfärda magisterexamen, vilket kan förklara denna otydlighet. Den problematik som påtalas här rör dock egentligen examensmålen för magisterexamen. Vad gäller mastersnivån är dessa kritiska synpunkter därför inte avgörande för vår bedömning, och här får ansökans beskrivning av hur de examensmål som tas upp skall säkras anses vara tillfyllest.

Dock anser vi att eftersom ett par examensmål inte återfinns bland lärandemålen i någon kurs (*visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling, samt visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera sina slutsatser...*) måste ansökan för att godkännas kompletteras med en beskrivning av hur dessa examensmål säkras.

I kompletterande material som inkom den 4 december i samband med att lärosätet gav sitt delningssvar har lärosätet också redovisat ett antal åtgärder som relaterar till de av bedömargruppen påtalade förbättringsområdena. Åtgärderna innefattar att ÖTH skrivit fram tydliga skillnader i målformuleringarna för magister- respektive masterexamen och de tidigare påpekade bristerna är således åtgärdade. I det inkomna kompletterande materialet finns även alla de nationella examensmålen tydligare representerade i kursernas lärandemål.

Bedömargruppen anser utifrån bedömning av de kompletterande åtgärderna att aspektområdet utformning, genomförande och resultat är tillfredsställande.

Arbetslivets perspektiv**Omdöme:** Tillfredsställande**Motivering:** *Utbildningen förbereder studenter för ett föränderligt arbetsliv.*

Den planerade utbildningen har sin primära avnämarpotential bland svenska frikyrkosamfund och deras internationella systerkyrkor, vilket bl.a. tar sig uttryck i bilagda avtal om student- och lärarutbyten med utländska anordnare av teologisk utbildning. Bland dessa avnämare finns ett tydligt och uttalat behov av personal med fördjupad teologisk utbildning. Det handlar inte bara om pastorer utan även medarbetare med t.ex. pedagogiska, sociala och administrativa funktioner (på senare tid

även med inriktning på verksamhet som är relaterad till migration).

Då frikyrklig pastorsutbildning av tradition haft en starkt konfessionell prägel och inte förrän under de senaste decennierna anpassats till att följa gängse akademiska strukturer och vetenskapliga förhållningssätt till sitt ämne och de egna konfessionella förutsättningarna är det av stor betydelse att en enskild utbildningsanordnare som ÖTH nu har ambitionen att erbjuda en akademisk teologisk utbildning efter högskole- och kandidatexamen. Man tar därmed ett logiskt steg i kvalitetshöjningen av sin utbildning. Den ansökta rätten att få utfärda masterexamen i teologi med de båda aktuella inriktningarna svarar även inte minst ur perspektivet rekrytering till forskarutbildning med sikte på fortsatt verksamhet inom akademisk högre utbildning och forskning mot ett inomvetenskapligt avnämningssätt, såväl nationellt som internationellt.

Som framgår av ansökan har den föregåtts av en dialog som involverat det tidigare nämnda verksamhetsrådet, representanter från yrkeslivet samt f.d. grundutbildningsstudenter. Det uttalade syftet har varit att inhämta kunskap om hur den planerade utbildningen bäst skall kunna vara yrkesrelevant och svara mot olika slags avnämningssätt med hänsyn till samhällsutvecklingen och arbetslivets förändringar. I samband därmed redovisas också olika modeller för hur fortsatt informationsinhämtning, analys och dialog kring kvalitetssäkringen av utbildningen ur avnämningssätt skall kunna tillgodoseas.

Sammanfattande bedömning: Aspekten arbetslivets perspektiv är tillfredsställande.

Studenters perspektiv

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Utbildningen verkar för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen.*

De intervjuade studenterna betonar att högskolans miljö kännetecknas av korta beslutsvägar och närhet till lärare och administration. Man framhåller att lärarna drar nytta av sin egen forskning i undervisningen och är passionerade för sina ämnesområden. Studenterna upplever att man studerar i en god akademisk miljö, med Örebro universitet som närmaste granne där man kan få tillgång till universitetets alla biblioteksresurser. Undervisningsmiljön beskrivs som dynamisk med en blandning av studenter från varierande bakgrunder representerande olika trosföreställningar och livsåskådningar, och med lärare som tydligt lyfter fram olika perspektiv i sin undervisning. Studenterna upplever att lärare och skolläring är lyhörda för de synpunkter man har på kurser och utbildningsprogram.

Det framstår som att studenterna vid högskolan har stora möjligheter att påverka kurs- och utbildningsprogram. Studentkåren är för närvarande adjungerad i skolstyrelsen, men sitter inte med i ämneskollegierna. Studenterna menar att man informellt har stora påverkansmöjligheter, även om det inte är formellt reglerat. Kårstyrelsen får ta del av resultatet av alla kursvärderingar.

Vi vill betona vikten av att studenterna inte bara informellt, utan även formellt är delaktiga i kurs- och programutveckling, likaväl som i kurs- och programutvärderingar. Studenterna bör därför finnas representerade med rösträtt i det nya programrådet och i ämneskollegier, samt finnas adjungerade i skolstyrelsen för att ha insyn i högskolans beslutande organ. Det är av vikt att studenterna finns representerade i de olika organ som är högskolans kvalitetsdrivande organ och att dessa

sammanhang dokumenteras genom protokoll.

Sammanfattande bedömning: Aspekten studenters perspektiv är tillfredsställande

Jämställdhetsperspektiv

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.*

I ansökan ges exempel på hur ett jämställdhetsperspektiv aktualiseras i utbildningen genom att till exempel lyfta fram feministiska perspektiv och tolkningsstrategier i vissa kurser, strävan efter jämnare könsfördelning i kurslitteraturen, samt genom att kritiskt granska kursplaner och lärandemål utifrån ett jämställdhetsperspektiv. De intervjuade studenterna menar att skolledningen är mycket medveten om dessa frågor och feministiska perspektiv lyfts fram i vissa kurser.

I ansökans bifogade lärartabell redovisas sjutton lärare som står för 830 % anställning. Av dessa har två kvinnliga adjunkter/doktorander tillsvidareanställning och svarar för 8 % av de anställdas totala anställning. Av den planerade omfattningen på 130 % lärartjänster för avancerad nivå, finns inga procent utan bara "timmar" på de kvinnliga lärarna. En satsning beskrivs i ansökan för att komma till rätta med den ojämna könsfördelningen där det idag alltså inte finns en enda tillsvidareanställd kvinnlig lektor.

I likhet med högskolesverige i stort så utgör kvinnorna majoriteten av det studerande vid ÖTH. Som ovan nämnts kan den ojämna könsfördelningen bland lärarna sägas vara ett nationellt problem inom bibelvetenskap, men knappast när det gäller systematisk teologi. Intervjuerna ger uttryck för frustration över den rådande situationen, men man menar att den nuvarande skolledningen tar situationen på allvar och medvetet arbetar för att förändra kollegiets sammansättning framöver. Ett ökat fokus på extern rekrytering av personal kan vara ett medel för att nå detta mål.

Under 2018 har också en lönekartläggning genomförts med särskilt beaktande av jämställdhetsaspekten och idag råder jämlik lönesättning mellan könen. För att motverka den ojämna könsfördelningen kommer även sjukskrivningar, anställningsformer och tjänsteplanering att analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv för att garantera goda arbetsvillkor för kvinnor.

Den nuvarande kvinnliga underrepresentationen vid högskolan får sägas vara anmärkningsvärd. Men både ansökan och intervjuade lärare och högskoleledning signalerar att man nu tar krafttag för att komma till rätta med situationen.

Sammanfattande bedömning: Aspekten jämställdhetsperspektiv är tillfredsställande.

Samlat omdöme: Tillfredsställande

Motivering: Sammanfattningsvis är bedömargruppens slutsats att, utifrån det underlag som ställts till vårt förfogande i ansökan med dess bilagor och genomförda intervjuer, ÖTH inte uppfyller samtliga krav för att ge masterexamen i teologi. Aspekterna personal, styrdokument och säkring av examensmålen bedöms som inte tillfredsställande till följd av de brister vi pekar på i yttrandet. Övriga aspekter bedöms däremot vara tillfredsställande.

Verksamheten vid ÖTH framträder som en dynamisk utbildnings- och forskningsmiljö. Utifrån en

bakgrund i svensk frikyrkorörelse har man under senaste decennierna blivit en väl etablerad anordnare av akademisk utbildning på grundnivå i teologi. För år 2017 uppges 330 programstudenter vara registrerade för studier dels på campus i Örebro, dels på distans via regionala lärcentra. Utbildningens forskningsanknytning framstår som betryggande utifrån ansökan och dess bilagor. Ifråga om infrastruktur som lokaler, bibliotek, digitala resurser för utbildningen är läget klart tillfredsställande.

Vi konstaterar att lärarna har pedagogiska och akademiska kompetenser för att undervisa, handleda och examinera på masternivå. Den teologiska utbildning och forskning som man redan nu bedriver vilar på vetenskaplig grund. Inom huvudområdet bibelvetenskap har lärarna den erforderliga kompetensen för den masterutbildning man planerar med inriktning bibelvetenskap. Men när det gäller lärarkompetensen inom huvudområdet historisk-systematisk teologi är endast en docent av de fem disputerade tillsvidareanställda lektorerna som planeras delta i masterutbildningen, och denne docent närmar sig dessutom pensionsåldern. För att uppfylla kraven på lärarkompetens inom historisk-systematisk teologi behövs minst två docenter med vardera minimum halvtids tillsvidareanställning. För att säkerställa lärarkompetensen inom historisk-systematisk teologi anser vi att ledningen för utbildningen måste visa att en av de tillsvidareanställda lektorerna har lämnat in en fullgod ansökan om att bli docent, eller att någon annan lärare med docentkompetens inom området anställs på minst femtio procent tills någon av de nuvarande lektorerna uppnått docentkompetens.

Vi anser också att ÖTH behöver beskriva hur samtliga examensmål säkras i kommande utbildning.

Problematiskt är att alla de tillsvidareanställda disputerade lärarna är män. Vi vill understryka vikten av att ÖTH målmedvetet arbetar för att förbättra den nu anmärkningsvärt sneda könsfördelningen inom kollegiet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att UKÄ beslutar att ge ÖTH möjlighet att inom sex månader komplettera sin ansökan om att utfärda masterexamen inom området teologi med avseende på aspekterna personal, styrdokument och säkring av examensmålen.

I kompletterande material som inkom den 4 december i samband med att lärosätet gav sitt delningssvar har lärosätet också redovisat ett antal åtgärder som relaterar till de av bedömargruppen påtalade förbättringsområdena. Åtgärderna innebär i korthet att ÖTH från och med 2019-02-01 tillsvidareanställt ytterligare en lärare med docentkompetens inom det historisk-systematiska teologiska ämnesområdet på femtio procent, samt skrivit fram tydliga skillnader i målformuleringarna för magister- respektive masterexamen och de tidigare påpekade bristerna är således åtgärdade. I det inkomna kompletterande materialet finns även alla de nationella examensmålen tydligare representerade i kursernas lärandemål.

Bedömargruppen föreslår utifrån bedömning av underlaget inklusive de kompletterande åtgärderna att lärosätet ges tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi.

Bilaga 2

Lärosätets svar på delning av preliminärt yttrande